

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LUCIJA TOMIĆ

USPOREDBA INTENCIONALNIH I FUNKCIONALNIH SREDINA U ODGOJU DJECE

Završni rad

Pula, rujan, 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

LUCIJA TOMIĆ

USPOREDBA INTENCIONALNIH I FUNKCIONALNIH SREDINA U ODGOJU DJECE

Završni rad

JMBAG: 0303060349, redoviti student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij predškolskog odgoja

Predmet: Teorijske osnove upoznavanje okoline i početnih matematičkih pojmova

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Opća pedagogija

Mentor: doc. dr. sc. Marina Diković

Pula, rujan, 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Lucija Tomić, kandidatkinja za prvostupnicu Predškolskog odgoja ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, Lucija Tomić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Usporedba intencionalnih i funkcionalnih sredina u odgoju djece“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnog pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

_____

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1. ODGOJ	2
1.1. Povijest odgoja.....	2
1.1.1. Odgoj u robovlasničkim društvima.....	3
1.1.2. Rimski odgoj	5
1.1.3. Odgoj u feudalno doba	5
1.1.4. Poznati pedagozi prošlih stoljeća	6
1.1.5. Odgoj u doba 21. stoljeća	8
1.2. Odgoj u širem i užem smislu.....	11
2. NAČELA, STRATEGIJE I METODE ODGOJA	12
2.1. Pedagoška načela.....	12
2.2. Strategije i metode odgoja	14
2.2.1. Metode odgoja.....	14
2.2.2. Stilovi odgoja i izbor strategije odgoja	15
3. INTENCIONALNE I FUNKCIONALNE SREDINE.....	17
4. ANALIZA DOKUMENATA PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA	19
4.1. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje	19
4.2. Izmjene i dopune Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (Prijedlog dokumenta)	20
4.3. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju.....	21
5. PRIKAZ RADIONICA ZA ODGOJITELJE, RODITELJE I DJECU	23
6. ZAKLJUČAK	33
7. LITERATURA.....	34
8. SAŽETAK	36

UVOD

U ovom završnom radu analizirat će se utjecaj intencionalnih i funkcionalnih sredina u odgoju djeteta. Odgoj, dijete, obitelj i dječji vrtić su pojmovi koji se međusobno isprepliću i vezani su jedan uz drugi. Prve temelje odgoja stječemo u obitelji učeći od svojih roditelja i od okoline u kojoj živimo. Od najranijih dana djetetova života ono osjeća blizinu svojih roditelja, imitira izraze lica roditelja što nam već tada ukazuje da dijete uči primjerom. Iduća stepenica djetetova odgoja je dječji vrtić. Po dolasku u vrtić djeca se moraju adaptirati na novu sredinu, što je za neku djecu lako, a za neku vrlo teško. Značajnu ulogu u adaptaciji imaju odgojitelji te njihova empatičnost prema djeci. Raznim aktivnostima, kroz igru, smijeh i zabavu djeca stječu potrebna znanja i vještine te im u vrtiću postaje lijepo i zabavno.

U godini prije polaska u školu dolazimo do pojma funkcionalnih sredina na kojoj se temelji jedna od radionica u ovom radu. Zbog blagodat modernog doba jedna od radionica govori o pozitivnim strana informacijsko-komunikacijskih tehnologija iz kojih djeca mogu naučiti nešto korisno i pridonijeti razvoju svoje digitalne kompetencije. Kako je važno prihvaćati drugu djecu koja su slabijeg imovinskog statusa, bez roditelja ili s određenom poteškoćom u razvoju, govori još jedna radionica koja kod djece potiče razvoj humanizma i tolerancije.

Veoma je važno izvući iz funkcionalnih i intencionalnih sredina sve pozitivne strane iz kojih dijete može učiti i koje će doprinijeti njegovom cjelokupnom razvoju za što su zaslužni roditelji i odgojitelji¹.

---

¹ Muški rod u ovom radu podrazumijeva i muški i ženski rod.

1. ODGOJ

Život pa tako i odgoj djeteta započinje u obitelji gdje već postoje određeni odnosi među roditeljima ili skrbnicima koji su na sebe uzeli ulogu odgojitelja. Upravo o tim odnosima u velikoj mjeri će ovisiti mentalni razvoj djeteta jer ono u obitelji stječe prva znanja, vještine i navike, formira prve moralne i društvene osobine te se postavljaju temelji razvoja ličnosti i pripreme za život i rad. Kako je čovjek društveno i misaono biće, biološka, psihološka, socijalna i kulturna struktura te biće prakse (Rosić, 2005.) odgoj mu je potreban i bez odgoja ne bi bio čovjekom i ne bi mogao preživjeti.

Odgoj se zasniva na stvaralačkoj suradnji između odgojitelja i odgajnika, roditelja i djeteta, odnosno čimbenika (subjekata) u tom procesu u kojem doprinos oba subjekta daje novu kvalitetu rezultatima rada. Promatrajući odgoj u povijesnom slijedu, zapažamo tri njegove zadaće:

1. Zadaća odgoja u prilagođavanju na dato, na ono što već jest i što se nastoji zadržati, na unaprijed modelirane načine mišljenja, ponašanja i djelovanja ljudi.
2. Zadaća odgoja u osposobljavanju čovjeka za stvaranje promjena u društvu ili za mijenjanje društvene stvarnosti.
3. Zadaća odgoja u stvaralaštvu, kreativnosti i aktivnosti, učinkovitom, funkcionalnom, konkretnom djelovanju na razvoj sposobnosti, potrebe i mogućnosti ljudi (Rosić, 2005.).

Odgoj je proces formiranja čovjeka, izgrađivanja i oblikovanja ljudskog bića sa svim njegovim tjelesnim, intelektualnim, moralnim, estetskim i radnim osobinama (Vukasović, 1994.).

1.1. Povijest odgoja

Odgoj potječe još od nastanka prvih zajednica. Evolucijski razvoj čovjeka vezan je za sposobnost suživota, suradnje, učenja, dijeljenja, pomaganja te igre s drugim osobama. Mnoge ličnosti su tijekom stoljeća svojim djelovanjem doprinijele razvoju odgoja kakvog danas poznajemo, a njima su se bavili mnogi znanstvenici, filozofi, teolozi, sociolozi, pedagozi, ali i učitelji, odgojitelji, roditelji i obitelji.

1.1.1. Odgoj u robovlasničkim društvima

U prošlom stoljeću kojeg su obilježili ratovi i sam odgoj djece se temeljio na vojničkom odgojnom režimu.

Tako su se u Sparti na grčkom otoku Peloponezu djeca odgajala kako bi mogla obraniti svoju zemlju od mogućih napada neprijatelja, ali i za osvajačke pohode. U Sparti su se djeca s navršениh 7 godina života odvajala od obitelji i odvodila u vojne kampove gdje su ostajala do 30.-e godine kako bi se vojnički osnažila. U vojničkim kampovima mala se pozornost pridavala čitanju i pisanju, dok je glavni cilj bio djecu tjelesno osnažiti. Spartanskoj djeci bilo je oduzeto osnovno djetetovo pravo na igru, bila su izgladnjivana te ih se za najmanji „propust“ fizički kažnjavalo.

Nadalje, za razliku od Sparte odgoj u Ateni se uvelike razlikovao. Kako je Atena bila bogato gospodarsko i kulturno središte Grčke, privlačila je najbolje umjetnike, filozofe i znanstvenike tog vremena. Odgoj u Ateni temeljio se na razvoju mlade osobe s istaknutim mentalnim, fizičkim i moralnim osobinama te je cilj atenskog odgoja bio sklad dobrote i ljepote. Predškolski je odgoj uz roditelje bio povjeren paidagogosima tj. obrazovanim robovima u obitelji koji su čuvali i odgajali djecu. U škole koje su bile privatne i koje su se održavale u učiteljevoj kući išli su uglavnom dječaci, dok su djevojčice ostajale kod kuće s majkama i učile kućanske poslove.

Školovanje u Ateni se sastojalo od 3 djela:

1. Gramatista – čitanje, pisanje i računanje
2. Kitarista – sviranje na liri, pjevanje pjesama i plesanje, kroz glazbu i ples učilo se o geografiji, povijesti i životnim vrijednostima te se pjevalo o herojima
3. Tjelesni odgoj – imali su učitelja trenera s kojim su se u popodnevnim satima uvježbavali za petoboj razne sportove kao što su trčanje, hrvanje, skakanje, bacanje kladiva i bacanje koplja (Opić, Matijević, 2016.).

Kada je riječ o Ateni, neizostavni su veliki filozofi poput Sokrata, Platona i Aristotela.

Sokrat (470. – 399. pr. Kr.) posebno ističe moralni odgoj kao glavni element odgoja čovjeka. On je razvio majeutiku – primaljsku metodu koja podrazumijeva da je znanje već u čovjeku samo ga treba izvući iz njega. Sokratov odgoj uključuje spoznavanje samoga sebe tako da se osobu najprije navodi na pogrešan stav, a zatim pomoću sugestija upućuje na ispravan zaključak.

Platon (427. – 347. pr. Kr.) bio je Sokratov učenik koji je u Akademovu vrtu osnovao vlastitu školu odakle dolazi riječ akademija. U mnogim zemljama akademija je sinonim za vrstu visokoškolske ustanove te se upravo Platonova akademija smatra začetkom visokoškolskog obrazovanja.

Prema Platonu vrijeme odgajanja podijeljeno je na sljedeća vremenska razdoblja:

1. Od treće do šeste godine života, razdoblje vrtića
2. Od sedme do desete godine života, razdoblje osnovne škole
3. Od jedanaeste do sedamnaeste godine života, razdoblje srednje škole
4. Od osamnaeste do dvadesete godine života, razdoblje u kojem se najviše ističu vojna obuka i tjelesna kultura
5. Od dvadesetprve do tridesete godine života, razdoblje visoke škole
6. Od tridesetprve do tridesetpete godine života, razdoblje filozofije
7. Od tridesetšeste do pedesete godine života, razdoblje dijaloga, ideja (Kopić, 2011.).

Platon je smatrao kako idealno društvo ima tri sloja:

1. Intelktualna elita
2. Vojnici
3. Radnici

S obzirom na Platonovo promišljanje o idealnoj državi, zagovarao je formalni odgoj jer je on državi potreban i zbog toga se država mora brinuti o njemu (Opić, Matijević, 2016.).

Aristotel (384. – 322. pr. Kr.) kao Platonov učenik svoju teoriju odgoja izložio je u djelima „Politika“ i „O odgoju“. Smatrao je kako je čovjeku od prirode dana mogućnost razvitka koje se ostvaruje odgojem. Svrha odgoja je moralno savršenstvo, odnosno postizanje kreposti, mudrost.

Prema Aristotelu razlikuju se tri stupnja odgoja:

1. Tjelesni odgoj
2. Moralni odgoj
3. Intelktualni odgoj

Također, iznio je osnovne periode razvitka čovjeka kroz odgojna područja:

1. Obiteljski odgoj do 7. godine
2. Od 7. do 14. godine djeca pohađaju državnu školu u kojoj stječu tjelesni, moralni i intelektualni odgoj

3. Od 14. do 21. godine obrazovanje poprima znanstveni karakter te se razvijaju prirodne znanosti, geografija, povijest, filozofija i logika (Vukasović, 1994.).

1.1.2. Rimski odgoj

U Rimu se odgoju posvećivala velika pozornost te se prve škole pojavljuju oko 300. godine prije Krista. Odgoj i školovanje bilo je karakteristično za djecu bogatih roditelja koji su imali svoje učitelje, dok su siromašna djeca učila čitati i pisati. Rani odgoj u Rimu temeljio se na zakonima 12 ploča koje su propisivale temeljne zakone društva. Pojavom prvih škola djecu se učilo čitati, pisati i računati. Rimski teoretičar i pedagog Marko Fabije Kvintilijan u svom djelu „Odgoj govornika“ koji se sastojao od 12 knjiga opisuje metode poučavanja za uspješna govornika. Pozornost pridodaje na upotrebu različitih nastavnih metoda u poučavanju s naglaskom na karakter i specifične sposobnosti učenika. Smatra igru važnom ulogom te učitelja smatra drugim djetetovim roditeljem. Budući da se rimski odgoj zasnivao na atenskim temeljima te je kažnjavanje djece bilo uobičajeno, Kvintilijan se protivio kažnjavanju djece te se zauzimao za osposobljavanje učitelja koji trebaju poznavati djetetove osobine i sposobnosti kako bi im mogli prilagoditi zahtjeve koji im se postavljaju (Opić, Matijević, 2016.).

1.1.3. Odgoj u feudalno doba

U feudalno doba kada su vlasništva bila podijeljena na staleže feudalaca i staleže seljaka važnu ulogu po pitanju odgoja imala je crkva. Ona je osnivala svoje škole. Učenik je bio objekt u odgojnom procesu, a nastava se temeljila na pamćenju tekstova. Cilj odgoja feudalnog doba bio je stvoriti snažnog, borbenog i vještog ratnika.

U srednjem vijeku dolazi do osnivanja obrtničkih škola gdje su se djeca učila obrtničkim zanimanjima. Također, u srednjem vijeku se osnivaju sveučilišta u Bologni, Cambridgeu, Oxfordu i Parizu koja se danas smatraju najcjenjenijim sveučilištima u svijetu (Opić, Matijević, 2016.).

1.1.4. Poznati pedagozi prošlih stoljeća

Odgoj kakav poznamo danas temelji se na brojnim pedagozijskim spoznajama koje su ustanovili pedagozi prošlih stoljeća. Upravo oni su zaslužni za današnje odgojno-obrazovne sustave te odgojna područja.

Najzaslužniji za izgradnju sustava pedagozijske znanosti, kako ga nazivaju ocem suvremene pedagogije bio je Jan Amos Komensky.

Jan Amos Komensky (1592. – 1670.) u svojim djelima postavio je čvrste temelje pedagozijske znanosti. Prema njegovim načelima organizirani su odgojni sustavi, školstvo i nastavni rad. Komensky razlikuje 4 glavna razdoblja u životu čovjeka: djetinjstvo, dječastvo, mladenaštvo i zrelost te je za svako razdoblje predvidio šestogodišnje školovanje i na temelju toga je stvorio organizaciju odgojno – obrazovnog sustava koji obuhvaća:

1. Materinsku školu – to je zapravo predškolski odgoj što se obavlja u roditeljskom domu od rođenja do djetetove 6. godine života
2. Škola materinskog jezika – ona je opća i obvezna za svu djecu u dobi od 6 do 12 godina i mora postojati u svakom mjestu
3. Gimnazija ili latinska škola – njezino trajanje je od 12. do 18. godine života i mora postojati u svakom gradu
4. Akademija – u njoj se postizao najviši stupanj obrazovanja i trajala je od 18. do 24. godine života te je morala postojati u svakoj državi ili velikoj pokrajini

Kao organizacijske oblike nastave Komensky je uveo školsku godinu, nastavni plan i program, školski tjedan, razred i nastavni sat. Rad Jana Amosa Komenskog najplodniji je bio na didaktičkom području gdje je razvio niz didaktičkih načela i pravila odakle proizlaze načela: zornosti, svjesnosti, postupnosti, sistematičnosti, koncentracije, interesa, trajnosti znanja, umijeća i navika te pravila: od lakšeg k težem, od jednostavnog k složenom, od bližeg k daljem, od poznatog k nepoznatom. Zasnivanjem potrebe predškolskog i obiteljskog odgoja Jan Amos Komensky postavio je osnove predškolske i obiteljske pedagogije (Vukasović, 1994.).

Nadalje, nakon Jana Amosa Komenskog, Jean Jacques Rousseau ostavlja važan trag u pedagogiji.

Jean Jacques Rousseau (1712. – 1778.) u svom djelu „Emil ili o odgoju“ suprotstavlja se krutom kažnjavanju djece. Rousseau vjeruje kako je svaki čovjek dobar, te je upravo odgoj dobrote temeljni zadatak moralnog odgoja i odgoja uopće.

Prvi je važnost pridodao da znanost o odgoju mora proučavati i poznavati dijete, da se djetetove stvaralačke snage trebaju osloboditi. Također, ističe i potrebu radnog odgoja te rad smatra prirodnom obvezom svakog čovjeka te ga čini slobodnim (Vukasović, 1994.). Razvoj djeteta Rousseau je podijelio na 4 stupnja:

1. Od rođenja do 2. godine – njega djeteta, važnost majke da doji dijete, važnost fizičkog jačanja djeteta, igračke imaju važnu ulogu
2. Od 2. do 12. godine – razvoj govora, važnost razvoja osjetila, nema nastave, naglasak je na potrebi da dijete promatra i uči u prirodi i od prirode, disciplina prirodnih posljedica
3. Od 12. do 15. godine – nastava, učenje otkrivanjem, eksperimentiranjem, radni odgoj, sklonost prema proizvodnim zanimanjima
4. Od 15. do 18. godine – moralni odgoj, spolni odgoj, vrijeme pravog odgoja (socijalizacija), razvoj empatičnosti, odgoj dobrote (Zaninović, 1988.). Nadasve je Rousseau teoriju odgoja obogatio novim spoznajama kojima je potpomogao razvoj pedagoškijske znanosti i njenog sustava.

Na području intelektualnog, moralnog i radnog odgoja veliki doprinos dao je Johann Heinrich Pestalozzi.

Johann Heinrich Pestalozzi (1746. – 1827.) smatra kako je razvitak čovječnosti prava svrha odgoja. Odgojni cilj ima tri zadatka: odgoj glave, odgoj srca i odgoj ruku. Također, zaslužan je za razvoj nove didaktike te za pojavu i razvoj osnovnog obrazovanja i za uvođenje načela odgojnosti nastave (Vukasović, 1994.).

Utemeljiteljem pedagogije kao znanosti smatra se Johann Friedrich Herbart (1776. – 1841.). On je razlikovao pedagogiju kao znanost o odgoju od odgojne prakse. Pedagogiju je smatrao normativnom znanosti koja se temelji na etici i psihologiji. Etika pomaže u postavljanju odgojne svrhe i zadataka, a psihologija u određivanju putova i sredstava odgoja. Njegov pedagoškijski sustav bio je službeno prihvaćen i bilo mu je povjereno predavanje pedagogije na sveučilištu, što je označavalo statut pedagogije kao autonomne znanosti.

Utemeljiteljem predškolskog odgoja i predškolske pedagogije smatra se Friedrich Frobel (1782. – 1852.). Kao Pestalozzijev učenik shvatio je važnost i ulogu predškolskog odgoja. Frobel je osnivač dječjih vrtića, teorijski je razradio sustav predškolskog odgoja, stvarao je didaktičke materijale i zasnovao metodike rada u dječjem vrtiću. Smatrao je kako je igra u osnovi dječje prirode te se njoj posvećivala velika pozornost. U Frobelovim vrtićima djeca su razvijala preciznost i urednost

pomoću igračaka koje su bile trodimenzionalnog oblika. Cilj je bio da se djeca igranjem zbliže s prirodom i uoče njezine određene oblike, materijale, brojeve te razvijanje estetike.

1.1.5. Odgoj u doba 21. stoljeća

Svako vrijeme sa sobom nosi određene izazove i poteškoće. Danas, u doba 21. stoljeća, naš način života određuje globalizacija, bogat svijet medijalne komunikacije, promjene u obitelji, znanstveni i tehnološki napredak i slično. Globalizacija potiče promjene u svijetu, promjene vremena i prostora te promjene pogleda na svijet. Također, ona djeluje i na osobne živote, mijenja način na koji živimo, mislimo o sebi i povezujemo se s drugima (Giddens, 2005.).

Prema Chang (2003.) odgoj je najdragocjenije blago koje imamo na raspolaganju za autentičan ljudski razvoj, a da ne budemo pregaženi brzim promjenama i posebice negativnim učincima globalizacije. Upravo zbog toga ona naglašava kako je globalizacija odgoja najveći izazov današnjeg društva i ona uključuje:

1. Odgoj za sve – zahtjev da se svima omogući pristup odgoju i poučavanju, koji nije moguće ostvariti ako se ne njeguje novi humanizam
2. Cjeloviti odgoj – koji uzima u obzir sve dimenzije ljudske osobe: razum, osjećaje, tjelesnost i duhovnost
3. Integrirano odgojno djelovanje – djelovanje koje se brine o ukupnosti odgojnog procesa, a time i zahtjevima vremena i okružja u kojem živimo (Chang, 2003.).

Usprkos svim izazovima i zahtjevima današnjice većina obitelji zaboravlja ulogu roditelja, ono što su sami odlučili postati i obvezali se odgajati i brinuti o svojoj djeci. Roditelj svom djetetu treba biti mentor, koji će ga poticati da ostvari svoje želje i usmjeravati ga k ostvarenju istih, a ne vođa i diktator koji će mu nametati što ono mora raditi. Roditelji 21. stoljeća djeci nameću razne izvanškolske aktivnosti, žele da budu najbolji u svemu, da imaju sve najbolje, da budu akademski obrazovani i uspješni u sportu, da u životu ne osjete nikakve boli ni teškoće. No, kako će se dijete u budućnosti znati nositi s nekim problemom, ako mu se ne zna suprotstaviti?

Upravo zbog toga današnja djeca su razmažena jer roditelji umjesto njega obavljaju zadatke koje dijete može samo izvršiti. Dok su se u prošlim vremenima djeca fizički kažnjavala kada bi nešto loše napravila, u današnje vrijeme se upravo to

kažnjava. S dolaskom globalizacije promijenio se pogled na prava djece. Dječja prava temelje se na potrebama svakog djeteta da preživi, odraste, ispuni svoje potencijale i sudjeluje u životu svoje zajednice. Ona se odnose na svako dijete, bez iznimke (Dokler, 2013.).

Osnovna prava djece prema Konvenciji o pravima djeteta su: pravo na preživljavanje, na zdravstvenu skrb, na podršku za djecu s poteškoćama u razvoju, na podršku za djecu u siromaštvu, pravo na obiteljsku skrb, na mišljenje i izražavanje te sudjelovanje u donošenju odluka koja se tiču djece i pravo na zaštitu od nasilja i zlostavljanja.

Zbog svih djetetovih prava na njega se danas gleda kao na subjekt. Prema Maleš (2012.) nova pozicija djeteta kao subjekta s pravima te promjena cilja odgoja nametnuli su zahtjeve za drukčijim odgojnim postupcima. Ako dijete ima pravo na iznošenje mišljenja, pravo da ga se sasluša i, kad je moguće, uzme u obzir, onda odgoj temeljen na tjelesnom kažnjavanju više ne dolazi u obzir. Kao reakcija na tjelesno kažnjavanje danas se razvija pristup pozitivne discipline, a za polazište ima poštivanje prava djeteta, njegovih razvojnih potreba i njegovog najboljeg interesa, te razvijanje samodiscipline, odgovornosti i prosocijalnog ponašanja. Biti roditelj u današnje vrijeme nije lako jer ono traži odricanja, vrijeme, strpljenje, razumijevanje djeteta, ali i određena znanja i vještine što većina roditelja uz svoj angažman na radnim mjestima i vrijeme rada ne mogu izdvojiti za svoju djecu. Roditelji se danas nalaze u situacijama izabrati ili zadovoljenje vlastitih individualnih potreba ili zadovoljenje obiteljskih potreba među kojima se nalazi i odgoj djece. Zbog prevelikog opterećenja kojeg imaju roditelji od strane svojih poslodavaca, često zaboravljaju na svoju djecu te su djeca osuđena „sama se odgajati“. Djeca vrijeme provode uz medije, mobitele, tablete, računala i televizore koji danas u 21. stoljeću imaju veliku ulogu u životu, razvoju te i odgoju djeteta.

Mediji su sastavni dio današnjice i oni se neprestano unaprjeđuju, rastu i šire mrežu korisnika. Mediji djeci pružaju velik izbor igara, crtanih filmova te emisija. Zbog velike raznolikosti tih sadržaja, djeca većinu vremena provode pred ekranima i zanemaruju osnovnu potrebu, odnosno, igru s vršnjacima. Brojne reklame koje se emitiraju na TV ekranima djeci odvlače veliku pozornost i u njima bude želju za kupnjom određenih sadržaja koji se reklamiraju te roditelji kako bi udovoljili svojoj djeci odlaze u trgovine i kupuju te proizvode samo kako bi djeca bila sretna i zadovoljna te kako bi roditelje pustila na miru. Mediji zapravo manipuliraju djecom jer su djeca najnezaštićeniji konzumenti. Preveliko korištenje medija utječe na djetetovo mentalno i

fizičko zdravlje. Miliša, Zloković (2008.) navode kako školski psiholozi upozoravaju da prekomjerno gledanje TV dovodi do sindroma ADD (*attention defi cit disorder*), odnosno, poremećaju pažnje, te se smatra kako će to postati sindrom informacijskog doba koji će biti poguban za najmlađe naraštaje. Također, velik problem postaje i prekomjerna tjelesna težina kod djece s kojom se susreće sve veći broj djece, a upravo je reklamiranje te nezdrave hrane na televizorima posljedica njezinog nastanka. Kao i sve, tako i mediji imaju svoje pozitivne i negativne utjecaje na dijete.

Pozitivne strane medija su da su djeca izložena tzv. prosocijalnim sadržajima, olakšavaju učenje, pomažu u izjednačavanju obrazovnih šansi. Djeca gledaju i dokumentarne filmove koji u njima pobuđuju želju za učenjem i gledanjem edukativnih sadržaja. Naime, iako postoje i pozitivni utjecaji medija, tako postoje i negativni utjecaji, kojih je nažalost više. Djeca mogu biti pasivno izložena nasilnim sadržajima kroz časopis, radio i film te aktivno izložena kroz računala na kojima igraju nasilne igrice. Upravo ti negativni utjecaji medija kod djece dovode pojavu agresivnog ponašanja. Djeca usvajaju agresivno ponašanje od onih osoba koje smatraju herojima te ako su još i nagrađivani za svoja nedjela. U tome važnu ulogu ima i dob djeteta jer mlađa djeca ne razlikuju izmišljeno od stvarnog i djeca su to sklona oponašati i zbog dodatne prikrivenost nedjela na humorističan način (Bilić, 2016.). Danas postoji široka lepeza nasilnih računalnih ili videoigrica. U takvim igricama djeca nisu pasivni promatrači već aktivni igrači koji kreiraju ponašanje počinitelja u igrici i dijete se može potpuno identificirati s njim. Kod igrica djecu privlači i nagrađivanje za agresivno ponašanje kako je nekoga „super upucaao“ te je to pucanje uvjet za prelazak na iduću razinu igrice. Takve igrice igraju dječaci jer njih karakterizira prethodna agresivnost, manjak empatije te nisko samopoštovanje i igrice im služe kako bi mogli zamijeniti lošu sliku o sebi i neuspjeh u određenim životnim područjima. Najčešće posljedice igranja nasilnih računalnih i video igrica su: povećanje agresivnosti, nasilje koje je sredstvo rješavanja problema, desenzibilizacija tj. smanjenu osjetljivost, neosjetljivost na patnje drugih, učvršćivanje agresivnih stajališta, promjene gledišta o vrijednostima i normama, osjećaj da žive u nasilnom svijetu (Bilić, 2016.). Kako smo već spomenuli da roditelji imaju preveliko opterećenje od strane svojih poslodavaca, važno je da sa svojom djecom što više komuniciraju, da im odrede vrijeme koje mogu provoditi uz medije te više potiču igru na ulici, igralištu sa svojim vršnjacima kako djeca ne bi bila izložena opasnostima moderne tehnologije koja šteti njihovom zdravlju.

1.2. Odgoj u širem i užem smislu

Kao što smo već spomenuli odgoj je proces formiranja čovjeka kao ljudskog bića u svim njegovim tjelesnim, intelektualnim, moralnim, estetskim i radnim kvalitetama te on počinje u obitelji u kojoj se rađa novi čovjek i u njoj započinje novo ljudsko oblikovanje (Vukasović, 1994.). Prema Klarin (2006.) cilj odgoja je pripremiti dijete da postane član nove društvene zajednice.

Odgoj u širem smislu obuhvaća proces razvoja čovjeka sa svim njegovim ljudskim osobinama (Silov, 2003.). Prema Vukasoviću (1994.) odgoj u širem smislu se tiče potpunog čovjeka, usmjeren je na izgrađivanje cjelovite ljudske osobnosti, svih njezinih pozitivnih svojstava, razvijanje i oplemenjivanje intelekta, emocija, volje i karaktera.

Sastavni dijelovi odgoja u širem smislu su: tjelesni, intelektualni, moralni, estetski i radni odgoj. Također, odgoj u širem smislu obuhvaća tri procesa:

1. Proces usvajanja znanja, umijeća i navika
2. Proces razvijanja tjelesnih i intelektualnih snaga i sposobnosti
3. Proces izgrađivanja i oblikovanja osobnosti i karaktera, pogleda na svijet, osjećajnog i voljnog života

Na temelju ova tri procesa postavljaju se i tri odgovarajuća zadatka odgajanja:

1. Materijalni – podrazumijeva stjecanje znanja
2. Funkcionalni – podrazumijeva razvitak sposobnosti
3. Odgojni – podrazumijeva izgradnju ljudskih odlika i osobnosti

Ovi procesi posebno dolaze do izražaja u odgojno-obrazovnom procesu te ih je važno uvažavati i skladno ostvariti (Vukasović, 1994.).

Odgoj u užem smislu ograničen je na afektivno područje i odnosi se na razvoj vrijednosti (Vujčić, 2013.). Odgoj u užem smislu usmjeren je na njegovanje i oblikovanje osobnosti te pozitivnih ljudskih osobina. Težište odgoja u užem smislu je na emocionalnom i voljnom djelokrugu čovjekova bića, a odgojni rezultati se očituju u čestim ljudskim uvjerenjima i stavovima, u pozitivnom odnosu prema ljudima i ljudskim vrijednostima te u poštenim, pravednim, humanim te plemenitim ljudskim postupcima. Sadržaj odgoja u užem smislu oslanja se na odgojni zadatak, odnosno, obuhvaća oblikovanje pogleda na svijet, moralnih shvaćanja i uvjerenja, formiranje pozitivnih osjećaja te pozitivnih svojstava volje i karaktera (Vukasović, 1994.).

2. NAČELA, STRATEGIJE I METODE ODGOJA

2.1. Pedagoška načela

Načela su temeljni kriterij teorijskog promatranja ili praktične djelatnosti. Oni su temeljni zahtjevi, polazna osnova, izvor, osnovno pravilo ponašanja i djelovanja, međuljudski odnos prema kojima se organizira i ostvaruje odgojni proces (Rosić, 2005.).

Prema Vukasović (1994.) opća načela odgojnog rada su :

1. Načelo svrsishodnosti

Ovo načelo neposredno proizlazi iz pedagoškog zakona intencionalnosti. Ukoliko je cilj jasan, to omogućuje pravilan izbor metodskih postupaka, odnosno, izbor metoda i postupaka pomoću kojih se najbolje mogu ostvariti cilj i zadatci odgoja. Ciljevi i zadatci moraju biti jasni i konkretni te ih moraju poznavati učitelji i odgojitelji. Odlike principa svrsishodnosti su: poznavanje etičkih osnova odgajanja, jasna perspektiva tog rada i čvrsto uvjerenje u njegov uspjeh.

2. Načelo aktivnosti

Načelo aktivnosti proizlazi iz pedagoškog zakona aktivnog usvajanja obrazovnih dobara i odgojnih vrijednosti. Znanja, uvjerenja, pogledi, stavovi, vještine i navike su urođene i one se ne mogu prenijeti nekome. Uspjeh odgojnog procesa zavisi od vanjskih utjecaja, njihovoj kvaliteti, ali i od odnosa odgajnika prema tim utjecajima. Princip aktivnosti sadrži tri bitna zahtjeva:

1. Aktiviranje odgajnika, upotreba aktivnih metoda, oblika i sredstava odgojnog rada
2. Odgojne postupke treba povezati sa samoodgojem
3. Aktivno učešće odgajnika u kulturnom i javnom životu

3. Načelo pozitivne orijentacije

Ovo načelo nalaže odgojiteljima da u procesu odgojne djelatnosti uočavaju i podržavaju pozitivna ponašanja i postupke odgajnika. Ovo načelo vjeruje u svakog odgajnika i na uočavanje njegovih pozitivnih strana kao i ukazivanje povjerenja u odgajnika te ustrajnost u pozitivnim postupcima.

4. Načelo mnogostranosti

To je načelo općeg principa odgajanja. Ovo načelo traži da se iskoriste sve ljudske mogućnosti te da se maksimalno razviju sposobnosti na svim područjima. Kako bi uspješno djelovao na svim područjima društvenog života od građanina se traži široka kultura i mnogostranost razvijene sposobnosti.

5. Načelo primjerenosti

Načelo primjerenosti podrazumijeva da svi odgojni postupci i zahtjevi moraju biti usklađeni s tjelesnim i psihičkim sposobnostima odgajnika, njihovom intelektualnom i moralnom zrelošću, razinom njihovog psihofizičkog i socijalno-etičkog razvoja te nalaže kako se mora obratiti pažnja i uvažavanje razlika u odgoju s obzirom na spol.

6. Načelo individualizacije

Ovo načelo označava da zadatci budu primjereni snagama, mogućnostima i osobinama svakog pojedinca. Odgojitelj mora birati zadatke, oblike sredstava, postupke i metode odgojnih djelovanja koje će omogućiti postizanje najvećih mogućih rezultata što je ujedno i cilj odgojne djelatnosti.

7. Načelo socijalizacije

Načelo socijalizacije nalaže kako se dijete u procesu odgoja mora upoznati s pravilima i normama zajedničkog života s drugom djecom kako bi ih prihvatio i primjenjivao. Odgojitelj mora svako dijete pridobiti za ostvarivanje određenih ciljeva za koje je potreban napor i energija, ali koji u konačnici kod djeteta bude osjećaj zadovoljstva.

8. Načelo jedinstvenosti

Načelo jedinstvenosti podrazumijeva koordinaciju u odgojnom radu, suradnju i jedinstveno djelovanje, jedinstvo zahtjeva i utjecaja te jedinstvo sadržaja i organizacije oblika. Ono pretpostavlja smišljeno, plansko i organizirano odgojno djelovanje koje se ostvaruje u različitim oblicima te pod utjecajem brojnih činitelja, a također je usmjereno k ostvarenju jedinstvene odgojne svrhe.

9. Načelo dosljednosti

Za razliku od načela jedinstvenosti načelo dosljednosti traži skladno i dosljedno djelovanje svakog pojedinog odgojitelja. To je skladnost sa samim sobom te skladnost vlastitih mjera i postupaka, a dosljednost je u procesu odgoja neophodna.

Sva navedena načela su preduvjet za uspješno ostvarivanje odgojnog cilja i njihovih konkretnih zadataka, a poznavanje načela i samo uvažavanje njih odgojni rad čine osmišljenim, svrsishodnim te omogućuju pravilan izbor odgojnih oblika, metoda, sredstava i postupaka.

2.2. Strategije i metode odgoja

Strategije su načini organiziranja nekog složenog procesa koje obuhvaćaju različite metode i postupke za ostvarivanje nekih ciljeva.

Pedagoške i didaktičke strategije su skup postupaka utemeljenih na određenoj filozofiji odgoja te teorijama odgoja, učenja i nastave kojima se želi postići određeno stanje i rezultati (Bognar, Matijević, 2003.).

Prema Bognar (2016.) strategije odgoja su:

1. Strategija egzistencije – obuhvaća sve metode i postupke koji teže razvoju bioloških potreba učenika i usvajanju egzistencijalnih odgojnih vrijednosti kao što su zdrav način života, igra i rad te sigurnost.
2. Strategija socijalizacije – obuhvaća metode i postupke koji s jedne strane zadovoljavaju socijalne potrebe učenika, a s druge strane omogućavaju usvajanje određene vrijednosti kao što su afirmacija, komunikacija i kooperacija.
3. Strategija individuacije – teži ka poticanju samoaktualizacije, ali i usvajanju općih humanističkih vrijednosti.

2.2.1. Metode odgoja

Iz pedagoških načela proizlaze metode odgoja. Pomoću metoda odgoja odgojitelj pristupa djetetu, obrađuje odgojne sadržaje i ostvaruje konkretne zadatke. Metode odgoja objedinjuju sve odgojne postupke kojima je svrha izgradnja i

oblikovanje ljudskih osobnosti te uz pomoć njih odgojitelj zna kako postupati u odgojnoj praksi (Vukasović, 1994.).

Vukasović (1994.) razlikuje četiri metode odgoja:

1. Metoda poučavanja – ova metoda teži shvaćanju, spoznavanju i usvajanju potrebnih znanja djeteta.
2. Metoda uvjeravanja – kod ove metode prevladava emocionalna komponenta, odnosno, prihvaćanje određenih pogleda, uvjerenja, stavova i vrijednosnih opredjeljenja.
3. Metoda navikavanja – ovu metodu obuhvaća voljno-djelatno područje, obilježava je ponašanje i djelovanje.
4. Metoda sprečavanja – primjenjuje se kako bi se izbjegli negativni utjecaji i njihove negativne posljedice.

2.2.2. Stilovi odgoja i izbor strategije odgoja

Kada smo se već dotaknuli strategija i metoda odgoja, važne komponente su također i stilovi odgoja, odnosno, načini iskazivanja autoriteta roditelja prema djeci. Posebice u današnje vrijeme autoritet roditelja je vrlo važan kako bi mogli svoju djecu usmjeriti na pravi put. Autoritet je u odgoju iznimno značajan i djeca ga itekako znaju procijeniti kod svojih roditelja.

Danas, u suvremenoj obitelji možemo izdvojiti četiri stila odgoja:

1. Autoritarni stil – u ovom stilu odgoja nalazimo tragove patrijarhalne obitelji gdje je otac bio „glava obitelji“, njega se moralo slušati, a majke i djeca nisu imale pravo iznositi svoje mišljenje, djeca su kod kuće mirna i povučena, dok se s vršnjacima ponašaju agresivno te u konačnici izrastaju u nesamostalnu, ovisnu i nezadovoljnu osobu.
2. Popustljivi stil – u ovom stilu odgoja dijete je u centru obitelji, roditelji udovoljavaju na njegove želje, pokazuju puno topline i pozitivnih osjećaja te dijete zapravo manipulira roditeljima, a s takvom djecom se njihovi vršnjaci ne žele družiti zbog pretjerane djetetove razmaženosti.
3. Autoritativni stil – za razliku od autoritarnog stila, autoritativni stil odgoja obilježava roditelje koji prihvaćaju djetetova mišljenja i stavove, razgovaraju i dogovaraju se s

djecom, brinu o svojoj djeci i pred njima se ponašaju slobodno i prirodno (Rosić, 2005.).

4. Indiferentni stil – ovaj stil odgoja obilježava roditelje koji su zaokupljeni sami sobom te ne obraćaju pažnju na djecu, s djecom nemaju komunikaciju i nije ih briga što djeca rade, djeca su promjenjiva raspoloženja, nemaju kontrolu nad ponašanjem i u konačnici postaju delikventi (Miljević-Riđički, 2000.).

3. INTENCIONALNE I FUNKCIONALNE SREDINE

Kako bismo opisali koje su intencionalne, a koje funkcionalne sredine, najprije trebamo objasniti pojam intencionalnog te funkcionalnog odgoja.

Intencionalni odgoj dolazi od riječi intencija ili namjera koja je bitno svojstvo i prvo temeljno obilježje odgoja. Kako sve već spomenuli, odgoj je namjerni, planski, organizirani proces koji djeluje na cjelokupni razvitak, izgrađivanje i oblikovanje čovjeka s određenom svrhom te je i sam odgoj intencionalna djelatnost. Intencionalni odgoj je odgoj koji ima organiziranu, pedagoški osmišljenu i k cilju usmjerenu društvenu djelatnost (Vukasović, 1994.). Iz intencionalnog odgoja proizlaze i intencionalne sredine koje za cilj imaju planiran, namjerni odgojni proces, kao što je npr. dječji vrtić.

Dječji vrtić je ustanova koja se bavi odgojem i čuvanjem djece do njihove 6. godine života. Cilj dječjeg vrtića je pripremiti i naučiti dijete za daljnji život. Djeca u dječjem vrtiću uče, igraju se, komuniciraju, razvijaju empatiju, toleranciju i mnoge druge kompetencije koje će ga jednog dana činiti kvalitetnim građaninom. Kako u dječjem vrtiću postoje programi koji imaju određeni cilj i zadatke koje dijete treba naučiti kao što je npr. program predškole, po tome možemo zaključiti kako je dječji vrtić intencionalna sredina koja utječe na odgoj djeteta.

Funkcionalni odgoj je odgoj koji predstavlja sve činitelje koji bez određene namjere vrše utjecaj na čovjekov razvoj. To je odgoj koji gubi obilježja namjerne i organizirane djelatnosti, već se svodi na nenamjerne činitelje odgoja (Vukasović, 1994.).

Funkcionalne sredine su one sredine koje utječu na odgoj djece svojim nenamjernim činiteljima kao što su npr. obitelj, mediji, izvanškolske aktivnosti.

Obitelj je prva i temeljna životna zajednica, utemeljena na zajedničkom životu krvnim srodstvom povezanih osoba (Rosić, 2005.). U obitelji dijete stječe svoja prva životna iskustva, u njoj se razvija odgoj i izgrađivanje djeteta. Svjesni smo činjenice kako djeca uče ono što vide od druge djece i odraslih osoba. Upravo zbog toga obitelj je funkcionalna sredina jer npr. roditelj svojim ponašanjem utječe na razvoj i ponašanje svojeg djeteta u budućnosti, on to čini nesvjesno i nenamjerno što je glavno obilježje funkcionalnog odgoja.

Mediji su glavno sredstvo koji u današnje vrijeme upravljaju našim životima. Vratimo li se 15 godina unazad osnovna zanimacija i središte igre bila je ulica. Današnja djeca ulicu su zamijenila različitim vrstama sjedenja dok su stvarnu igru

zamijenili računalnim te video igricama. Kao što smo već prethodno spomenuli, mediji, odnosno, računala, televizori te pametni mobiteli u današnje vrijeme previše zaokupljaju djecu. Razne računalne te video igrice, crtani filmovi i mnogi drugi sadržaji utječu na djetetovo ponašanje. Tako npr. dijete igra igricu u kojoj se puca i ubija te to kod njega izaziva agresivno ponašanje, razne crtane filmove i njihove junake djeca imitiraju iako ne vide loše posljedice toga. Možemo reći kako su mediji postali „novi odgojitelji“ koji nesvjesno „uništavaju“ najmlađu populaciju, odnosno, djecu.

Izvanškolske aktivnosti su odličan način okupacije djetetovog slobodnog vremena. Bilo da se radi o sportu, plesu, pjevanju, sviranju, slikanju, sve te aktivnosti odlična su zamjena za npr, računalo, televizor ili pametni mobitel na kojima bi djeca provodila slobodno vrijeme. Danas, kada su roditelji zaokupljeni poslom i užurbanim tempom života, svojoj djeci ostavljaju na izbor previše slobodnog vremena bez kontrole što djeca koriste. Mladima su zanimljiva mjesta gdje se okuplja velik broj mladih i gdje se susreću s raznim porocima modernog doba. Djeca lažu roditelje kako odlaze na treninge, a novac koji im roditelji daju za izvanškolske aktivnosti troše na druge stvari. Također, izvanškolske aktivnosti mogu imati i loš utjecaj na dijete. Roditelji od djece zahtijevaju da budu najbolji u sportu i sličnim aktivnostima te na djecu vrše pritisak. Ukoliko djeca ne ostvare željene rezultate roditelji su razočarani, a dijete se zatvara u sebe i postaje depresivno. Upravo iz toga možemo zaključiti dvije funkcionalne sredine, odnosno, izvanškolske aktivnosti koje nesvjesno zbog roditeljevog forsiranja utječe na djetetov mentalni razvoj te okruženje djece s kojima se dijete nalazi na izvanškolskim aktivnostima koje ga mogu povući u lošem smjeru.

Kao što smo već spomenuli intencionalne sredine su one sredine koje na djetetov odgoj utječu s nekom određenom namjerom, odnosno namjerno i pozitivno utječu na odgoj. Intencionalne sredine su dječji vrtić te u sklopu njega program predškole koji djecu priprema za osnovnoškolsko obrazovanje.

Funkcionalne sredine su one sredine koje na djetetov odgoj utječu nenamjerno, odnosno, nesvjesno i u većini slučajeva negativno utječu na odgoj. Funkcionalne sredine su obitelj, mediji i izvanškolske aktivnosti.

Osnovna razlika između intencionalnih i funkcionalnih sredina je namjernost odgajanja, intencionalne utječu namjerno i pozitivno dok funkcionalne utječu nenamjerno i negativno na dijete.

4. ANALIZA DOKUMENATA PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

4.1. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

*Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*² izradilo je stručno povjerenstvo 2014. godine kojeg su sačinjavali članovi i stručnjaci u području odgoja i obrazovanja; odgojitelji, pedagozi, psiholozi, edukacijsko-rehabilitacijski stručnjaci, sveučilišni profesori. Taj isti kurikulum s primjenom je počeo od jeseni pedagoške godine 2015. / 2016.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje je službeni dokument koji je propisan u Republici Hrvatskoj, a sadrži temeljne vrijednosti odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi. On određuje sve bitne kurikularne sastavnice koje se trebaju odnositi na cjelokupnu organizaciju i provođenje odgojno-obrazovnog rada svih vrtića Republike Hrvatske.

Prema Sljinski (2015.) *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* Republike Hrvatske upućuje na napredno obrazovanje te se okreće samorealizaciji i samoaktualizaciji djeteta stavljajući pri tome poseban naglasak na djetetove interese, osobni razvoj i aktivno učenje. Odgojiteljima je omogućena potpuna samostalnost u odabiru aktivnosti i sadržaja kojima će se djeca baviti. Ta se samostalnost temelji na profesionalnosti odgojitelja.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje strukturiran je na 7 poglavlja:

1. Polazišta Nacionalnog kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje
2. Načela Nacionalnog kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje
3. Vrijednosti Nacionalnog kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje
4. Ciljevi Nacionalnog kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje
5. Odnos Nacionalnog kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje i kurikulum vrtića te kurikulum predškole
6. Osiguranje kvalitete
7. Profesionalni razvoj stručnih djelatnika vrtića

---

² Dostupno na: <http://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf> (12.9.3018)

U svojoj sadržajnoj strukturi, ovaj dokument podjednako naglašava važnost funkcionalnih i intencionalnih sredina te ukazuje na njihovu prisutnost u odgoju djeteta kako bi se svako dijete razvilo u pravom smislu te riječi.

4.2. Izmjene i dopune Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (Prijedlog dokumenta)

Tijekom Cjelovite kurikularne reforme u veljači 2016. godine iznesen je prijedlog dokumenta *Izmjene i dopune Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*³. Prijedlogom ovog dokumenta razrađeni su cilj i namjena kurikulumu predškole, planiranje i oblikovanje kurikulumu predškole, praćenje i dokumentiranje dječjih postignuća i razvoja kompetencija djece u predškoli te kvaliteta kurikulumu predškole.

Predškola je dio formalnog sustava odgoja i obrazovanja Republike Hrvatske koja predstavlja početni i obvezni institucionalni oblik odgoja i obrazovanja za svu djecu koja se nalaze u godini dana prije upisa u osnovnoškolski odgoj i obrazovanje. Organizira se u dječjim vrtićima te u iznimnim uvjetima u drugačijim uvjetima uz osiguran primjeren odgojno-obrazovni standard. Provodi ga odgojitelj ili u iznimnim slučajevima drugi stručnjak osposobljen za rad s djecom predškolske dobi.

Kurikulum predškole integrirani je dio *Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* te iz njega proizlazi i na njega se nadovezuje. Temelji se na jednakim polazištima, ciljevima, vrijednosnim orijentacijama, načelima i oblicima rada kao i kurikulum vrtića.

U predškolu se djeca uključuju na način da se program predškole organizira u redovitim boravcima vrtića (5-satnim do 10-satnim programima) te ukoliko je moguće poželjno ju je organizirati u mješovitim odgojnim skupinama.

Namjena Kurikulumu predškole je osiguranje cjelovitih iskustava igre i učenja u zajednici vršnjaka, stjecanje kvalitetnih iskustava institucijskog odgoja i obrazovanja, razvoj emocionalne i socijalne sigurnosti te razvoj kompetencija u dijalogu s okruženjem, drugom djecom i odraslima.

---

³ Dostupno na: <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/02/RIPO-18.2-PRAVI.pdf> (12.9.2018)

Kurikulum predškole teži ka ostvarenju cjelovitog djetetovog razvoja, priprema ga za daljnji život, potiče na samoaktualizaciju, izražavanje vlastitog mišljenja, stjecanje samopouzdanja, rješavanje problema i sukoba, praćenje razvoja kompetencija djeteta te se nakon završenog programa predškole od djeteta mogu očekivati kompetencije za učenje o učenju, za istraživanje i razumijevanje svijeta, komunikacijske kompetencije, kreativne i umjetničke kompetencije, osobne i socijalne kompetencije te kompetencije aktivnog građanina.

I u ovom se dokumentu mogu iščitati vrijednosti kako funkcionalnih, tako i intencionalnih sredina za pravilan rast i razvoj djeteta.

4.3. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju

*Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 10/97, 107/07 i 94/13)*⁴ je dokument kojim se uređuje predškolski odgoj i obrazovanje te skrb o djeci rane i predškolske dobio kao dio sustava odgoja i obrazovanja te skrbi o djeci. Sadrži opće odredbe koje objašnjavaju što je dječji vrtić, tko sve može ići u njega, na kojem jeziku se provodi rad te mjerila. Nadalje objašnjava tko osniva vrtić, upis vrtića u sudski registar, tko može zabraniti rad dječjeg vrtića i zbog čega. *Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju* spominje i *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* kao temeljni dokument kojeg donosi ministar, također, opisuje i djelatnike vrtića te upravno vijeće vrtića. Kao i svaki zakon, tako i Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju propisuje novčanu kaznu za ne poštivanje, odnosno, kršenje članaka Zakona.

Prema ovom Zakonu u dječjem vrtiću ostvaruju se različiti programi kako bi se djeca razvijala kako nalaže pedagoška struka:

- redoviti programi njege, odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi djece rane i predškolske dobi koji su prilagođeni razvojnim potrebama djece te njihovim mogućnostima i sposobnostima,
- programi za djecu rane i predškolske dobi s teškoćama u razvoju,
- programi za darovitu djecu rane i predškolske dobi,
- programi na jeziku i pismu nacionalnih manjina,
- programi predškole,

---

⁴ Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/492/Zakon-o-pred%C5%A1kolskom-odgoju-i-obrazovanju> (12.9.2018.)

– programi ranog učenja stranih jezika i drugi programi umjetničkog, kulturnog, vjerskog i sportskog sadržaja.

Stoga možemo zaključiti da se i prema ovom dokumentu pridaje velika pozornost na ostvarivanje funkcionalnih i intencionalnih sredina. Nesumnjivo je na odgajateljima i njihovim pedagoškim kompetencijama, da na pravilan način usmjere djecu i njihove roditelje kako bi se odgoj realizirao prema pravilima pedagogije, psihologije i ostalih srodnih znanosti koje na bilo koji način utječu na rast i razvoj djeteta.

5. PRIKAZ RADIONICA ZA ODGOJITELJE, RODITELJE I DJECU

Prva radionica „Vrijeme ja za školu!“ pripada intencionalnoj sredini, odnosno programu predškole koji ima intenciju, odnosno, namjeru. Cilj programa predškole je pripremiti djecu u godini prije polaska u školu na novu sredinu te zadatke koji se od njih očekuju u osnovnoj školi.

Radionicu „Vrijeme je za školu!“ koja je u sklopu programa predškole odabrali smo na temelju provođenja oglednih aktivnosti iz kolegija „Teorijske osnove upoznavanje okoline i početnih matematičkih pojmova“ te kolegija „Teorijske osnove govorne komunikacije“. Iz navedenih kolegija morali smo odraditi ogledne aktivnosti s djecom predškolske dobi nakon čega smo napravili izložbu didaktičkih materijala za djecu i roditelje. Na izložbi su djeca s roditeljima prolazili od materijala do materijala i pokazivali roditeljima što moraju raditi, djeca su zapravo od studenata naučili što moraju raditi te su djeca učila roditelje kako nešto napraviti što je djeci bilo jako zabavno. Uz djecu i roditelji su uživali u igrama te je upravo to bio povod za radionicu u završnom radu koju bismo svakako jednog dana kao budući odgojitelji voljeli provesti u vrtiću.

U drugoj radionici „Mali informatičari“ naglasak je stavljen na informacijsko-komunikacijsku tehnologiju koja pripada funkcionalnoj sredini gdje mediji i informatička sredstva nenamjerno utječu na djetetov odgoj.

Radionicu „Mali informatičari“ izabrali smo zbog velikog utjecaja medija na djecu. Naime, na studentskoj praksi uvidjeli smo kako sva djeca pričaju o mobitelima, tabletima i računalima što je za nas bio povod ove radionice. U radionici djeca bi iskoristila dobre strane medija i informatičkih sredstava i uz to bi naučili neke korisne stvari koje bi doprinijele razvoju digitalne kompetencije kod djece.

Radionica „Tvornica poklona Djeda Božićnjaka“, ujedno i posljednja radionica dio je funkcionalne sredine jer se nenamjerno utječe na razvoj humanizma i tolerancije kod djece kao i razvoj partnerstva s roditeljima.

Radionica „Tvornica poklona Djeda Božićnjaka“ vratila nas je u osnovnoškolske dane. Sjetili smo se djece iz obližnjeg doma za djecu koja su uvijek prije božićnih praznika bila tužna. Ta djeca bila su bez roditelja i nisu imala mogućnost dobiti poklone za Božić. Kako i danas postoje napuštena djeca, upravo su djeca i dječji dom bila povod za radionicu „Tvornica poklona Djeda Božićnjaka“. U radionici djeca razvijaju

empatičnost te humanizam i toleranciju za napuštenu djecu što je temelj socijalno-emocionalnog razvoja, a odgojitelji razvijaju partnerstvo s roditeljima prilikom izvođenja radionice.

1. RADIONICA

Naziv radionice: Vrijeme je za školu!

Cilj radionice: upoznati roditelja s činjenicama o sposobnostima i vještinama koje djeca stječu u programu predškole te kroz ponuđena sredstva i materijale razvijati djetetove kompetencije u godini prije polaska u školu.

Zadatci:

a) za odgojitelje:

- cjelovito organizirati odgojno-obrazovni rad
- zadovoljiti djetetove tjelesne, emocionalne, socijalne, spoznajne i komunikacijske potrebe
- stvoriti poticajno okruženje za djetetov rad
- poticati i usmjeravati djetetov rad
- prihvaćati i poticati djetetovo mišljenje
- usavršavati se na stručnim osposobljavanjima

b) za roditelje:

- dobiti informacije o programu predškole
- stvoriti i osnažiti komunikaciju s djelatnicima odgojno – obrazovne ustanove
- u obiteljskom domu razgovarati s djetetom o naučenim znanjima

c) za djecu:

- poticati razvoj socijalnih vještina
- razmjenjivati stečena znanja s drugom djecom
- razvijati pamćenje, logičko i operativno mišljenje
- razvijati pažnju
- razvijati verbalnu i neverbalnu komunikaciju
- razvijati matematičke i predčitalačke sposobnosti

Tijek radionice:

a) za odgojitelje i roditelje:

Na početku pedagoške godine odredili bismo dva odgojitelja koji bi provodili program predškole. Odgojitelji bi otišli na stručno osposobljavanje na kojem bi se dodatno usavršili o programu predškole zbog iznesenog prijedloga dokumenta *Izmjene i dopune nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* u kojem se posebna pozornost pridodaje programu predškole. Nakon stručnog osposobljavanja odgojitelji bi zajedno sa stručnim suradnicima dječjeg vrtića iznesli cjelovit plan odgojno-obrazovnog rada. Osmisli bi aktivnosti te materijal s kojima bi djeca radila i na temelju kojih bi stjecala potrebna znanja i vještine za polazak u osnovnu školu. Posebnu pozornost morali bi obratiti na djetetovu samoaktualizaciju koja predstavlja temelj djetetova intelektualnog ali i tjelesnog razvoja i koju posjeduje svaka individua, a ne samo pojedinci koji postižu nadprosječne rezultate u određenom području.

Nakon iznošenja cjelovitog plana odgojno-obrazovnog rada odgojitelji bi informirali roditelje o programu predškole. Organizirali bi roditeljski sastanak na kojem bi objasnili načela, vrijednosti te ciljeve Kurikuluma predškole kao i kompetencije koje bi dijete trebalo imati po završetku programa predškole. Nakon iznošenja teorijskog dijela s roditeljima, roditelji bi imali mogućnost postavljanja eventualnih pitanja, npr. na koji način oni kod kuće mogu raditi s djecom?, što ako dijete ne želi surađivati?, kako raditi s djecom koja su već spremna za školu i znaju više od svojih vršnjaka? I slično. Odgojitelji bi im odgovorili na pitanja te ukoliko bi bilo potrebno održao bi se još jedan sastanak s određenom temom koju bi zahtijevali roditelji. Idući cilj bio bi održati radionicu za djecu i roditelje na kojoj bi djeca zajedno sa svojim roditeljima mogla rješavati određene zadatke na ponuđenim materijalima s kojima djeca stječu određena znanja.

b) za djecu:

S djecom bi odgojiteljice provodile aktivnosti kojima bi se poticalo i usavršavalo djetetovo znanje. Osmislile bi aktivnost na određenu temu npr. pčele te bi izradile didaktičke materijale za učenje i igru po centrima aktivnosti. Aktivnost bi započele lutkarskom predstavom u kojoj bi lutkica pčele pričala o svom životu. Ista ta lutkica djecu bi motivirala na rad na način da bi im rekla da se u njihovoj sobi nalaze razni

materijali na kojima se oni mogu učiti. Tako bi u istraživačkom centru djeca i odgojitelje promatrale pješčani sat i medeni sat te uspoređivali što će prije isteći, med ili pijesak što bi kod djece poticalo istraživanje o gustoći materijala. U stolno manipulativnom centru nalazili bi se materijali poput parnih slika o materijalu kojima se služi pčelar, matematička igra složi pčele u posudu s medom gdje bi djeca uparivala broj pčela s brojem na posudi što bi poticalo matematičke vještine kao i igra skupi pelud gdje bi djeca morala bacati kocku i određeni broj koji bi pao na kocki morali bi voditi svoju pčelu po cvjetovima i tako skupljati pelud. Također, za poticanje predčitalačkih vještina služila bi igra prema predlošku složiti riječ poput košnice, saća, lonca s medom, pčela i slično. U imitativnom centru djeca bi s lutkicom mogla osmisliti vlastitu predstavu što bi poticalo njihovu maštu i kreativnost te bi mogla oblačiti odjeću od pčelara i na taj način glumiti. Preciznost bi poticali u centru građenja gdje bi morali složiti drveni špag u okvir i tako izrađivati okvire za košnicu. Uz osmišljenu aktivnost s djecom bi se u svakodnevnom radu radili radni listovi, govornom komunikacijom morali bi smisliti riječ na određeno slovo i pronaći što više određenih oblika u sobi dnevnog boravka. Također, odgojiteljice bi osmislile radionicu za djecu i roditelje gdje bi djeca i roditelji zajedno prolazili didaktičke materijale i učili na njima što bi poticalo partnerstvo s roditeljima, ali i veselje kod djeteta gdje bi imali druženje i učenje s najbližima.

2. RADIONICA

Naziv radionice: Mali informatičari

Cilj radionice: osvijestiti roditelje kako mediji i informatička sredstva imaju pozitivne i negativne strane te kroz projekt poticati djetetovu digitalnu kompetenciju.

Zadatci:

a) za odgojitelje:

- informirati se i usavršavati o pozitivnim i negativnim stranama medija i informatičkim sredstvima
- primjenjivati naučena znanja s djecom
- poticati komunikaciju s roditeljima o medijima i informatičkim sredstvima te vremenu koje njihova djeca provode na istima
- poticati partnerstvo s roditeljima u radu
- poticati informatička znanja kod djece

b) za roditelje:

- kroz radionice s odgojiteljima usavršavati znanja o medijima i informatičkim sredstvima
- usmjeravati djetetovo slobodno vrijeme na neke druge aktivnosti, a ne na provođenje vremena na informatičkim sredstvima
- kroz znanja i vještine naučene na radionicama, poticati djetetovu maštu i kreativnost i kod kuće

c) za djecu:

- razvijati djetetovu maštu i kreativnost
- razvijati govorne i komunikacije vještine
- razvijati djetetovo slobodno izražavanje
- razvijati ustrajnost i strpljivost
- razvijati vizualno-motoričku koordinaciju između pokreta očiju i ruku

Tijek radionice:

a) za odgojitelje:

Na početku pedagoške godine odgojitelji bi bili obvezni usavršiti se na području digitalnih kompetencija. Kako digitalna kompetencija ima važnu ulogu u odgojno-obrazovnom procesu jer ona predstavlja jedan od načina dokumentiranja djetetova rada, odgojitelji bi se morali dodatno usavršiti na tom području. Na radionicama bi stjecali znanja o pozitivnim i negativnim stranama medija i informatičkim sredstvima te bi stečena znanja primjenjivali u radu s djecom. Digitalna kompetencija omogućuje da se ne samo odrasli već i djeca koriste informatičkim sredstvima koji su jedan od načina učenja. Djelatnici vrtića zajedno sa stručnim timom osmisli bi projekt pod nazivom „Naši dani u vrtiću“ u kojeg bi bile uključene sve srednje i starije dobne skupine zajedno sa svojim odgojiteljima. U projekt bi bili uključeni i roditelji djece te bi cilj projekta bio upoznati djecu s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom i mogućnostima njezine upotrebe u različitim aktivnostima što bi pridonijelo razvoju djetetove digitalne kompetencije.

b) za roditelje:

Odgojitelji bi po dolasku roditelja po dijete u vrtić svakom roditelju dali jedan anonimni upitnik o korištenju informacijsko-komunikacijske tehnologije njihove djece koji bi bio zatvorenog tipa pitanja i roditelji bi ga ispunili. Po donošenju svih upitnika, odgojitelji bi napravili statistiku korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije kod djece koji bi vjerojatno pokazao veliko korištenje nakon čega bi osmislili radionicu za roditelje. Na radionici odgojitelji bi roditeljima iznesli negativne strane informacijsko-komunikacijskih tehnologija kojih je nažalost više, ali i pozitivne strane iz kojih djeca mogu učiti. Upravo iz pozitivnih strana proizašao je i projekt „Naši dani u vrtiću“ u kojeg bi se uključili i roditelji. Zadatak roditelja bio bi donijeti stare mobitele koji oni više ne koriste u vrtić. U vrtiću bi djeca snimala i slikala njihove uobičajene aktivnosti, ali i neke posebne. Nakon određenog vremena roditelje bi se informiralo o provedenim aktivnostima s informacijsko-komunikacijskim tehnologijama. Također, organizirala bi se radionica djece i roditelja s temom informacijsko-komunikacijske tehnologije koja bi također bila snimana i slikana. U konačnici djeca i odgojitelji sve video uratke i slike spojili bi u jedan film kojeg bi prikazali na obilježavanju dana vrtića.

c) za djecu:

svaki odgojitelj bi s djecom iz svoje skupine u jutarnjem krugu proveo razgovor o informacijsko-komunikacijskim tehnologijama. Djeci bi postavljala pitanja poput koristite li kod kuće mobitele, tablete i računala?, što radite na njima?, jeste li ikada nešto snimali ili slikali? te bi vidjeli reakcije djece. Nakon razgovora odgojitelji bi djeci objasnili kako će u vrtiću sada svatko jedan dan moći nešto snimati ili slikati na što bi djece vjerojatno reagirala s oduševljenjem. Kada bi roditelji donijeli stare mobitele odgojitelji bi djeci još jednom pokazali kako se nešto snima i slika. Svaki dan bi određeno dijete nešto snimalo ili slikalo npr. dolazak djece u vrtić, razgovor s odgojiteljicom u jutarnjem krugu, podjelu voća, razne igre po centrima aktivnosti i slično. Na kraju tjedna odgojiteljica bi slike i video uratke prebacila na računalo te bi ih pregledala i komentirala s djecom. Prilikom pregledavanja i komentiranja djecu bi usmjeravala da nešto bliže ili dalje slikaju, da obrate pozornost na nešto što im je zanimljivo, da mogu slikati ili snimati i neke smiješne situacije. Također, s djecom bi otišli i na neku izložbu ili festival koja ima temu informacijsko-komunikacijskih tehnologija kako bi djeca to mogla detaljnije doživjeti. Odgojitelji bi djecu učili kako nastaje film, kako se on prije snimao, a kako to sve danas izgleda. Djeca bi zajedno s odgojiteljicama osmislili predstavu koju bi odglumili i koja bi bila snimljena. Također, djeca i roditelji bi imali jedan dan u vrtiću za zajedničko druženje. Skupa bi se igrali, provodili vrijeme i učili o zanimljivim sadržajima. Odgojiteljice bi djecu naučile kako mogu slike i video uratke prebaciti na računalo. S djecom bi odlučile što im se najviše sviđa i što žele staviti u svoj film. Odgojiteljice bi svaka predala svoj film koji bi se u konačnici sastavio u jedan veliki. Film koji je dio projekta „Naši dani u vrtiću“ prikazao bi se na obilježavanju dana vrtića, a iz cijelog projekta djeca bi naučila mnoge vještine kojima bi se usavršavala njihova digitalna kompetencija koja je jedna od značajnih kompetencija današnjeg modernog doba.

3. RADIONICA

Naziv radionice: Tvornica poklona Djeda Božićnjaka

Cilj radionice: poticati partnerstvo s roditeljima i razvijati toleranciju kod djece.

Zadatci:

a) za odgojitelje:

- uspostaviti dvosmjernu komunikaciju s roditeljima
- aktivno slušati i podržavati roditelja
- informirati roditelje o humanizmu i toleranciji kod djece

b) za roditelje:

- uspostaviti dvosmjernu komunikaciju s odgojiteljima
- razvijati humanizam i toleranciju kod djece
- učiti djecu o prihvatanju različitosti
- aktivno sudjelovati u radionicama s djecom i odgojiteljima

c) za djecu:

- razvijati maštu i kreativnost
- razvijati sposobnost vizualno – likovne komunikacije
- razvijati senzibilitet za različite materijale
- razvijati finu motoriku šake i prstiju
- razvijati interes za nove poticaje
- istraživati nove i poznate materijale te ih kombinirati

Tijek radionice:

Odgojitelji i stručni tim vrtića odlučili su potaknuti razvoj humanizma i tolerancije kod djece na način da će izrađivati razne ukrase i poklone koje će odnijeti siromašnoj djeci koja se nalaze u dječjim domovima. Uz to će u radionicu uključiti i roditelje kako bi potaknuli partnerstvo. Odgojitelji bi pribavili sav potreban materijal i organizirali sastanak s roditeljima. Odgojitelji bi na sastanku s roditeljima razgovarali o poticanju

partnerstva te razvoju humanizma i tolerancije kod djece koji podrazumijevaju brigu o drugima čime se ostvaruje i empatičnost kod djece. Odgojitelji bi iznesli ideju o izradi raznih ukrasa i poklona koje bi oni međusobno izrađivali i koje bi prije božićnih praznika odnijeli djeci u dječje domove. Odgojitelji bi pažljivo pratili ideje roditelja te ih uvažavali. Ukoliko bi bilo potrebno, i roditelji bi od kuće donijeli neke potrebne materijale.

Idući zadatak odgojiteljica bio bi upoznati djecu s djecom iz dječjih domova. Objasnila bi im kako u dječjim domovima žive djeca koja nemaju svoje roditelje. Organizirali bi posjet djeci u dječje domove gdje bi se djeca međusobno družila. Po povratku u vrtić razgovarale bi s djecom o njihovim dojmovima što bi djeci vjerojatno bilo iznenađujuće kako ta djeca žive, kako nemaju puno igračaka čime bi se postigao razvoj humanizma i tolerancije te empatičnosti kod djece. Odgojiteljice bi djeci iznesle ideju kako bi bilo lijepo da odgojitelji, roditelji i djeca zajedno naprave neke poklone i ukrase za djecu iz dječjih domova te da mogu donijeti i svoje igračke s kojima se više ne žele igrati i pokloniti ih djeci iz dječjih domova. Zatim bi započele s radionicama za djecu i roditelje gdje bi oni zajedno izrađivali ukrase od gline, na oblucima od drveta mogli bi oslikavati, od špage u boji izrađivali bi kuglice za bor, s prirodnim materijalima poput drveta, jesenjskim plodovima koje su sakupljali izrađivali bi sobove, od stiropornih kuglica koje bi usitnili na plastičnim tanjurima koje bi oslikali i posuli ih stiropornim kuglicama izrađivali bi snježne kugle i još mnogo sličnih aktivnosti. Sve poklone i ukrase zajedno s igračkama bi lijepo omotali i za svako dijete pripremili poklon. Prije odlaska na božićne praznike pozvali bismo djecu iz dječjih domova u vrtić na druženje. Djeca bi im otpjevala neke pjesmice nakon čega bi podijelili poklone koje su im pripremili i nastavili druženje uz igru i zabavu.

6. ZAKLJUČAK

Uloga obitelji u djetetovom životu od velike je važnosti. U njoj dijete stječe prva iskustva koja kasnije primjenjuje u vrtiću, školi kao i daljnjem životu. Roditelj je onaj koji je u djetetovu životu njegov mentor, onaj koji ga usmjeruje kako što bolje ostvariti ciljeve koje si je dijete postavilo. Uz roditelje, vrtić je djetetov drugi dom u kojem dijete stječe određena znanja i vještine za daljnji život. Ulogu roditelja zamijenili su odgojitelji koji trebaju biti nasmijani, kreativni te empatični kako bi pridonijeli djetetovom cjelokupnom razvoju.

Svjesni smo činjenice današnjeg modernog svijeta koji pruža velike blagodati. Upravo te blagodati utječu i na razvoj djeteta. Jedna od blagodati modernog doba je i informacijsko-komunikacijska tehnologija koja nesvjesno odnosno funkcionalno utječe na dijete i oblikuje njegove postupke. Uz funkcionalne sredine tu su i intencionalne koje s određenom namjerom utječu na pravilan razvoj djeteta. Iz jednih i drugih sredina upravo dječji vrtić u partnerskoj suradnji s roditeljima izvlači pozitivne strane iz kojih dijete može naučiti nešto.

Cilj radionica za odgojitelje, roditelje i djecu prema ključnim pojmovima vezanih za intencionalne i funkcionalne sredine iz *Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* prikazuje metode rada odgojitelja, roditelja i djece. Sve radionice su partnerski usmjerene u radu s roditeljima dok s djecom teže ka ostvarenju cjelokupnog djetetovog razvoja. Kako bi odgojitelji mogli provoditi takve radionice s roditeljima i djecom oni moraju neprestano nadograđivati već naučena znanja i nadograđivati svoje kompetencije koje ih čine tako stručnima u obavljanju svog posla.

Iako će se vrijeme i dalje mijenjati i biti sve teže za roditelje koji imaju ulogu mentora u odgoju djeteta, važno je da roditelji ostanu jaki i da ne prakticiraju popustljivi stil odgoja kako bi svoju djecu mogli usmjeriti ka pravom putu. Odgojitelji će uz roditelje pratiti djetetov rast i razvoj te cjelokupan razvitak djeteta za što je važno da na početku uspostave dvosmjernu komunikaciju.

Djeca ne uče samo kroz igru već i kroz ono što vide na primjeru od drugih, zato je važni biti dobar primjer kako bi i dijete izraslo u dobrog čovjeka te u konačnici i građanina koji će imati određenu ulogu u svom gradu, užoj i široj zajednici, državi i cijelom ovom svijetu.

7. LITERATURA

Knjige:

1. Bognar, L., Matijević, M. (2002.) *Didaktika*, Zagreb: Školska knjiga
2. Giddens, A. (2005.) *Odbjegli svijet: kako globalizacija oblikuje naše živote*, Zagreb: Klub studenata sociologije Diskrepancija
3. Klarin, M. (2006.) *Razvoj djece u socijalnom kontekstu: roditelji, vršnjaci, učitelji – kontekst razvoja djeteta*, Jastrebarsko: Naklada Slap
4. Matijević, M., Bilić, V., Opić, S. (2016.) *Pedagogija za učitelje i nastavnike*, Zagreb: Školska knjiga
5. Miliša, Z., Zloković, J. (2008.) *Odgoj i manipulacija djecom u obitelji i medijima: prepoznavanje i prevencija*, Rijeka: MarkoM usluge
6. Miljević – Riđički, R., Maleš, D., Rijavec, M. (2001.) *Odgoj za razvoj*, Zagreb: Alinea
7. Rosić, V. (2005.) *Odgoj, obitelj, škola*, mala enciklopedija odgoja, Rijeka: Žagar d.o.o.
8. Silov, M. (2003.) *Pedagogija: knjiga koja uvodi u znanost o odgoju one koji su na početku odgojiteljske ili učiteljske profesije*, Velika Gorica: Persona
9. Vujčić, V. (2013.) *Opća pedagogija: novi pristup znanosti o odgoju*, Zagreb: Hrvatski pedagoško – književni zbor
10. Vukasović, A. (1994.) *Pedagogija*, Zagreb: Alfa d.d., Hrvatski katolički zbor „Mi“
11. Zaninović, M. (1988.) *Opća povijest pedagogije*, Zagreb: Školska knjiga

Članci:

1. Chang, A. (2003.) *Rasprava o globalizaciji. Odgojno gledište*; u *Kateheza* (2003.) br. 2; str. 106. – 117.
2. Maleš, D. (2012.) *Obitelj i obiteljski odgoj u suvremenim uvjetima*; u *Dijete, vrtić, obitelj* (2012.) br. 67; str. 13. – 15.
3. Slunjski, E. (2015.) *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj pred vratima prakse*; u *Dijete, vrtić, obitelj* (2015.) br. 79; str. 2. – 5.

Mrežne stranice:

1. A. Dokler, *Znate li koja su osnovna dječja prava?*, 20. 11. 2013., dostupno na: <https://klokanica.24sata.hr/vrtic/razvoj-od-cetvrte-do-seste-godine/znate-li-koja-su-osnovna-djecja-prava-960> (Pristupljeno: 11. 09. 2018.)
2. L. Bognar, *Strategije, metode i postupci*, 2016., dostupno na: <http://ladislav-bognar.net/node/79> (Pristupljeno: 12. 09. 2018.)
3. M. Kopic, *Od odgoja do uzgoja*, 19. 06. 2011., dostupno na: <https://pescanik.net/od-odgoja-do-uzgoja/> (Pristupljeno 11. 09. 2018.)
4. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (2014.) Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. (Online) Dostupno na: <http://www.azoo.hr/images/strucni2015/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf> (Pristupljeno: 12. rujna 2018.)
5. Narodne novine (1997.) Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju. (Online) Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/492/Zakon-o-pred%C5%A1kolskom-odgoju-i-obrazovanju> (Pristupljeno: 12. rujna 2018.)
6. Prijedlozi dopuna i izmjena Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. (Online) Dostupno na: <http://www.kurikulum.hr/wp-content/uploads/2016/02/RIPO-18.2-PRAVI.pdf> (Pristupljeno: 12. rujna 2018.)

8. SAŽETAK

Ovim završnim radom nastoji se analizirati uloga roditelja i odgojitelja te utjecaj intencionalnih i funkcionalnih sredina u odgoju djece. U teorijskom djelu završnog rada opisuje se pogled na odgoj kroz povijest, spominju se brojni poznati pedagozi koji su doprinijeli odgoju kakvog znamo danas, ali i poimanje odgoja u doba 21. stoljeća i globalizacije. Važnu ulogu ima i obiteljski odgoj te roditeljski stilovi odgoja. U radu se opisuje poglavlje u kojem su analizirani dokumenti za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. U metodološkom djelu prikazane su radionice na temelju ključnih pojmova vezanih za intencionalne i funkcionalne sredine odgoja djeteta iz *Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Svaka radionica potiče partnerstvo s roditeljima te određene vještine kod djece.

Ključne riječi: intencionalne sredine, funkcionalne sredine, odgoj djece, stilovi odgoja, partnerstvo s roditeljima, vještine kod djece

SUMMARY

This final work has an intention to analyze the role of parents and educators and the influence of intentional and functional environments in raising children. Theoretical part of this final work describes the historical look on upbringing a child, many famous pedagogues that have contributed to the kind of upbringing that we know now have been mentioned, but also the perception of upbringing during 21. century and globalization. Family has also an important role in upbringing a child and every parenting style is different. There is a chapter in this final work that has analyzed documents for early and pre-school upbringing and education. In methodological section are presented activities that are based on the key concepts that are related to the intentional and functional environments in upbringing a child from the National Curriculum for early and pre-school upbringing and education. Each activity encourages partnerships with parents and certain child's skills.

Keywords: intentional environments, functional environments, upbringing a child, upbringing styles, partnership with parents, child's skills.